

Харченко О. В.

Київський університет імені Бориса Грінченка

ЛІТЕРАТУРНА ЖУРНАЛІСТИКА І БІБЛЕЙСЬКІ МОТИВИ

Стаття фокусується на біблійних мотивах в американській літературі та їх проникненні в американські публічні промови, статті думки та публіцистичні статті через техніки літературної журналістики.

Результати цієї роботи вказують на те, що біблійні мотиви і релігійна лексика в цілому стабільно присутні в промовах усіх президентів США. Приймаючи до уваги те, що більшість американців (76%) представляють різні християнські громади, біблійні мотиви належать до важливих риторичних та стилістичних засобів високопосадовців США в їх пошуках підтримки виборців різних регіонів США. З часів Рональда Рейгана (1981–1989) спостерігається чітка тенденція до збільшення кількості релігійних слів і біблійних мотивів у статистичному плані. Найбільш активно використовували релігійну лексику у своїй промові такі президенти США як Дональд Трамп, Джордж Г.В. Буш та Барак Обама які вживали 7,3, 4,8, і 4,1 релігійних слова на 1000 слів у своїй промові.

Проводячи моніторинг залучення біблійних мотивів в ЗМІ США, ми ідентифікували ті, що найбільш активно зустрічаються: Бог, Всемогутній, Верховна Сутність, Господь; Сатана, Диявол, Люцифер, Вельзевул, Бафомет; Свята Марія; Архангели; Ангели; Чотири вершини Апокаліпсису; Троє мудреців; Месія, Обраний; Герой, що проявляє любов до всіх; Каїн і Абель; Самсон і Даліла; Лжепророк; Нефіліми і вельтні.

Під час проведення нашої роботи в американській художній та науково-публіцистичній літературі було виявлено 136 імен ангелів. Що стосується богословських імен ангелів, то їхні імена не завжди співпадають з іменами із художніх творів. Їх загальна кількість складає – 123 імені. Загальна кількість архангелів, що згадуються в американських ЗМІ, складає 17 осіб. Однак у Біблії та книзі Єноха названо лише 7 архангелів.

Здобутки цього дослідження можуть використовуватися фахівцями з медіа досліджень, журналістики і філології, а також авторами мультимедійних видань, журналістами-практиками, студентами гуманітаріями, що планують створювати англomовний контент.

Ключові слова: літературна журналістика, біблійний мотив, контент-аналіз, стилістичні прийоми, нон-фікшн.

Постановка проблеми. Не дивно, що біблійні мотиви грають важливу роль у такій релігійній країні, як США, де християнська релігія домінує і де 76-77% громадян, згідно з різними джерелами, проголошують свою належність до однієї з християнських церков. Практично усі президенти США застосовують таку фразу як «Боже благослови Америку».

Головна мета цієї роботи – глибше розуміння біблійних мотивів, що функціонують в американській літературі, нон-фікшн, її складовій частині – літературній журналістиці, публіцистичних виступах, стилістично пов'язаних з нон-фікшн.

Для досягнення цієї мети, слід виконати такі завдання:

– зробити моніторинг американської літератури, нон-фікшн, публіцистичних виступів, заради виділення біблійних мотивів;

– проаналізувати та зробити класифікацію біблійних мотивів, що залучаються найбільш активно;

– окреслити перспективи вивчення мотивів в цілому і біблійних мотивів зокрема та їх застосування у літературі, нон-фікшн і літературній журналістиці.

Об'єктом дослідження є американська і частково світова література, нон-фікшн і публіцистичні виступи високопосадовців США.

Предметом дослідження є біблійні мотиви і їх функціонування у сучасних ЗМІ США.

Методи дослідження: емпіричні дослідження, моніторинг контенту ЗМІ та мультимедіа, класифікація, контент-аналіз, стилістичний аналіз.

У цій роботі ми розглянемо розповсюдження біблійних мотивів з перспективи літературної журналістики. Цей журналістський напрям був започаткований в США в 1960-х роках. Він був

визначений як «форма нон-фікшн, що комбінує фактичне повідомлення з наративними техніками і стилістичними стратегіями, що традиційно асоціюються з літературою. Це форма написання, яку можна також назвати наративною журналістикою та новою журналістикою» (Nordquist, 2020). Інколи термін 'літературна журналістика' застосовується в значенні креативного нон-фікшн.

На нашу думку, феномен 'літературної журналістики' відображає процес поступового проникнення літературних прийомів і стилістичних фігур у різні типи журналістських робіт.

Важливий внесок у розвиток усіх питань, пов'язаних із цим напрямком журналістики, зробили такі науковці, як М. Лоусон [22], Т. Вулф та Е. В. Джонсон [40], які вважали, що літературні техніки таких видатних авторів, як Т. Смоллетт, А. Чехов, Х. Філдінг, Ч. Діккенс, Е. Хемінгвей, О. де Бальзак, окреслили еволюційні настанови американської літературної журналістики. Серед численних літературних прийомів вони приділяли особливе значення розповіді від третьої особи, діалогу, чіткої хронології часу, статусних деталей.

Біблійні мотиви і їх типи. Серед інших літературних інструментів, мотиви належать до важливих літературних прийомів. Із традиційної точки зору, «мотив – це літературна техніка, яка складається з елементу, що повторюється і має символічне значення для літературної праці» [15]. Це може бути повторне зображення чи звук, слово або фраза, дія чи ситуація, колір або запах тощо.

Письменники створюють мотиви, щоб оформлювати ключові теми, настроювати аудиторію на необхідний настрій, встановлювати символічні значення, структурувати потік ідей.

На відміну від символів, що згадуються один раз у романі чи оповіданні, мотиви повинні пронизувати сцени неодноразово. На відміну від тем, мотиви є меншими аспектами теми, що лежать в основі тем, з повторюваними символами, образами, словами і фразами.

Наприклад, якщо ключовою темою є щастя, мотиви можуть проявлятися через такі дії та емоції: протагоніст може відчувати себе на сьомому небі, коли бачить свою дружину чи подругу; може пригати від радощів після отримання великого призу; може підніматись на крилах натхнення після досягнення довгоочікуваної цілі, тощо.

Що стосується такого терміна, як жанр, то ми розуміємо його як категорію художньої і нехудожньої літератури, в письмовій чи аудіовізуальній, письмовій чи розмовній формі, яка означає певну модель мовлення, засновану на певних культурно обумовлених особливостях.

Біблія впливає на світову літературу вже більше 2 тисяч років. Біблійні мотиви належать до тих, що періодично повторюються в американській та британській літературі. Важко переоцінити вплив Біблії на історію людства. Ми розпочнемо наш короткий огляд різних типів біблійних мотивів, що застосовуються в художній мові, нон-фікшн і публічних виступах.

Бог, Господь, Верховна істота, Всемогутній. Центральною фігурою літератури з біблійськими мотивами є Господь. У книзі «Загублений рай» Дж. Мілтона. Господь зображується як могутній антагоніст Нечистого:

«Що в мені темного,
Висвітліть, що низького – підніміть та підтримайте,
Це до вершини великого спору,
Я маю впроваджувати вічне Провидіння,
І виправлати шляхи людей до Господа»
(Книга 1, рядки 22-26) [28].

У «Мастері і Маргариті», сатиричному романі М. Булгакова, Господь і його антагоніст Воланд, зображений у вигляді іноземного професора, належать до центральних фігур роману, повного сценами магічного реалізму: «Воланд: «Але ось питання, яке мене турбує – якщо немає Бога, то можна запитати хто керує людським життям в цілому, і взагалі усім порядком речей на Землі?» «Людина керує собою, – сердинно поспішив відповісти бездомний на це нібито не надто чітке запитання». «Вибачте мене, – незнайомиць відповів лагідно, – але для того, щоб керувати, потрібно зрештою чіткий план на певний...проміжок часу. Дозвольте мене спитати, як людина може керувати, якщо вона не лише позбавлена можливості зробити план принаймні...на тисячу років, але навіть не може поручитися за своє завтра?» [5]. У цьому уривку Воланд застосовує гіперболу та антитезу для того, щоб висміяти свого опонента. Пізніше, за іронією ситуації, його співрозмовник раптово гине під колесами трамваю лише заради того, щоб продемонструвати силу Воланда.

Біблійні мотиви, засновані на Всевишньому і молитвах до нього, використовуються у публіцистичних статтях і промовах політиків високого рангу США. Під час виборчої кампанії, у відповідь на звинувачення Дональда Трампа, Джо Байден відповідає: «І у цей момент темряви для нашої країни – болю, розколу та хвороби для багатьох американців – моя віра стала керівним світлом для мене, і постійним нагадуванням фундаментальної гідності та людяності, яку Господь дарував усім нам» [12].

Такі дослідники, як К. Кое і Д. Домке, стверджують, що використання релігійної риторики

високопосадовцями, включаючи президентів США, є основною практикою «сигналізувати і підтримувати тісні зв'язки із соціальною фракцією» [7]. Застосовуючи біблійні мотиви зокрема, і релігійний лексикон в цілому, офіційні особи США слідують двом комунікативним тактикам – інформування та переконання публіки. Вочевидь, що з часів першого президента США, фраза «Боже благослови Америку» стає обов'язковою для усіх вищих державних службовців США.

Біблійні мотиви часто звучать в промовах сорок четвертого президента США Барака Обама: «Я молюсь, щоб ми виконали наш обов'язок бути гарними розпорядниками Божого створіння – цієї красивої планети. Я молюсь, щоб ми розглядали кожну дитину як нашу власну, кожну достойну нашої любові та співчуття. І я молюсь, щоб ми відповіли на заклик Святого письма підняти вразливих і відстояти справедливість, та забезпечити, щоб кожна людина жила гідно» [23]. Біблійні мотиви, включаючи Господа, підсилені такими стилістичними фігурами, як паралелізм, анафора (я молюсь...я молюсь...я молюсь..), біблійна метафора (Scripture's call) і метафори (гарні розпорядник, підняти вразливих), роблять цю промову більш потужною.

Дональд Трамп використовує біблійні мотиви у своїх промовах досить часто. Даючи інтерв'ю із шпиталю, в якому він проходив лікування від COVID-19, він сказав, що лікарі «виглядають як чудеса, що сходять від Бога» [18]. Згадуючи християнського Господа, Дональд Трамп застосовує такі лексичні одиниці, як 'Лорд', 'Бог', 'Вища істота.'

Такі дослідники, як К. Хьюз, стверджують, що Дональд Трамп вживає 7,3 релігійні терміни на одну тисячу слів публічних промов [18]. Це найвищий показник серед усіх президентів США з 1933 року.

Згідно із цим контент аналізом цього дослідження ми можемо представити таку таблицю:

Американські президенти та релігійні слова в їхніх промовах

Із цієї таблиці ми бачимо, що починаючи з Рональда Рейгана (1981–1989), сучасні американські президенти застосовують релігійну лексику частіше, ніж попередні президенти США з 1933 до 1981 року

Сатана – Люцифер – Вельзевул – Бафомет. Біблійний мотив антагоніста Господа залучається у світову літературу вже тисячі років.

У науково-фантастичному оповіданні А. Азімова «Мухи» [3] троє друзів з коледжу, які зустрічаються двадцять років потому, обговорюють каламбур з іврити 'Ba'al zevuv', що означає 'Володар мух'. Двоє друзів переслідуються хмарою мух, а на третього просто не звертають уваги. Натяк робиться на те, що він перетворився у Вельзевула.

В епічній поемі 'Утрачений рай' Дж. Мілтону [28], Сатана (Люцифер) зображується дуже детально і зловісно. Будучи лідером падших ангелів, він переїздить у пандемоніум, столицю Ада, і закликає сили зла об'єднатися для боротьби проти Господа і його послідовників. Його головні помічники – Вельзевул, Белліал, Маммон і Молох. Перша перемога Нечистого – проникнення у Райський сад та зваблення Адама і Еви яблуком пізнання.

У сатиричному романі 'Майстер і Маргарита' [5], Воланд (Сатана або один з його помічників високого рангу) описується як кмітливий та мудрий іноземний професор, що спричинює масовий безлад у Москві, завдяки своїм грандіозним магічним шоу. З одного боку, він допомагає Маргариті, красивій жінці, яка закохалася у талановитого, але забороненого автора, Мастера. З іншого боку, він легко вбиває людей, створюючи іронічні ситуації, лише заради того, щоб підтвердити свої слова: «Людина смертна, і як професор так справедливо сказав, смертність може прийти так несподівано» [5].

У фільмі жаків В. Гарсія 'Повернення у будинок нічних примар' [14] Бафомет, представлений у вигляді потужної демонічної фігури, відіграє роль Макгафіна, важливого об'єкта для мотивації

Таблиця 1

Відсоток релігійних слів у промовах американських президентів на одну тисячу слів на основі діаграми The Conversation CC-BY-ND Міжнародний журнал комунікації [18]

Американський президент	Релігійні слова на тисячу слів	Американський президент	Релігійні слова на тисячу слів
Франклін Д. Рузвельт	3,8	Джиммі Картер	2,6
Гаррі Труман	2,8	Рональд Рейган	4,1
Двайт Ейзенхауер	2,7	Джордж Г. В. Буш	4,8
Джон Ф. Кеннеді	1,6	Білл Клінтон	3,7
Ліндон В. Джонсон	3,6	Джордж В. Буш	3,9
Річард Ніксон	2,2	Барак Обама	4,1
Джеральд Форд	2,5	Дональд Трамп	7,3

персонажів. Це створіння з головою козла, що має три роги та крила за спиною. Цей образ постійно переслідує головних персонажів твору.

Сорок перший резидент США Рональд Рейган у своєму виступі, який журналісти назвали 'Промовою імперії зла', назвав колишній СРСР – 'фокусом зла у сучасному світі та імперією зла', стверджуючи, що світ став свідком битви сил добра і зла (Reagan, 1983). Застосування антитез і біблійних мотивів виявилось таким, що ця промова надовго запам'яталась американському і світовому суспільству.

У серпні 2016 року у своїй промові про Берні Сандерса Дональд Трамп згадав свого головного опонента Гіллари Клінтон: «Якби ви просто нічого не зробили, просто йшли додому, йшли спати, розслабитися, ви би стали героєм. Але він уклав угоду з Дияволом. Вона – Диявол. Вона зробила угоду з Дияволом. Це правда.» (BBC, 2016). Називаючи Гіллари 'Дияволом' три рази, у стилістичному плані Дональд Трамп вдався до біблійного мотиву Сатани, використовуючи такі фігури, як діакон (повторення слова), паралелізм (просто йшли додому, йшли спати) і антитезу (герой / Диявол). Однак така комунікативна тактика афронту не бажана з моральної точки зору, оскільки 'закон бумеранга' спрацює.

Архангели. Біблійні мотиви, що пов'язані з архангелами, ґрунтуються на семи архангелах, описаних у Біблії та книзі Єноха. Головні чотири архангели – це Михаїл, ім'я якого на старосврейській мові означає 'Хто подібний до Бога'; Гавриїл, ім'я якого перекладається як 'сила Господа' або 'герой господній'; Рафаїл, ім'я якого говорить 'Божий цілитель'; Уриїл, ім'я якого перекладається як 'Божий вогонь'. Інші три архангели, що згадуються у книзі Єноха (Ездри), називаються Рагуїл ('Друг Господа'), Зерахіель ('Божа команда'), Іереміїл ('Піднесення до Бога', 'Милосердя Боже')

У єврейській традиції архангел Метатрон згадується найчастіше з інших архангелів. Його ім'я означає 'той, що поруч з правителем' або 'ім'я як у його господаря'. Крім того, зустрічаються ще декілька імен архангелів (Азраель, Чамуель, Гініель, Аріель, Задкіель, Йофіель, Разіель, Сандалфонт, Барахіель). Згідно з нашим дослідженням, загальна кількість архангелів в американських ЗМІ – 17 осіб.

В епічній поемі 'Втрачений рай' Дж. Мільтона [28] читачі зустрічають архангела Михаїла, що проводить жорсткі дискусії з Люцифером. Архангел Рафаїл попереджає Адама не їсти яблуко з дерева пізнання. Архангел Гавриїл описується як головний архангел, що керує охоронцями Раю.

Він має спеціальний ріг, щоб скликати сили Господа в разі потреби. Архангел Уриїл захищає сонце та ворота Раю від злих сил, однак його вводить в оману Люцифер, що прилетів до Раю і пробрався туди у вигляді змія.

У науково-фантастичному оповіданні 'Остання сурма' А. Азімова [2] надається описання 'Дня воскресіння' на Землі, коли усі мертві поступово оживають від сурми архангела Гавриїла. Таким чином, починається день кінця Всесвіту. Однак завдяки молодому серафіму Етеріїлу архангел Гавриїл припиняє це робити. Незважаючи на зусилля зловісного Арімана (персидська назва Сатани), якому мають дістатися ті люди, що ожили, разом з їх душами, Всесвіт продовжує нормально функціонувати.

У політичних дебатах архангели, як біблійні мотиви, час від часу згадуються американськими політиками: «Містер Палмер. Що, у нас немає там архангелів? Я не знав, що ви думаєте, що ми маємо. Здається, що ви думаєте, що судді у нашій країні – архангели, або зроблені з іншого виду багнуки ніж інші люди. Містер Ракер. Ні, але Міссурі не обирає корумпованих людей на судівські лави» [9].

З іншого боку, такий журналіст і дослідник, як Дж. Волкотт, в одній із своїх публіцистичних статей стверджує: «Популярна культура більше не прагне архангелів та нових світанків. Популярна культура робить трафік для вампірів і мертвих вночі» [8]. Застосовуючи антитезу, цей журналіст робить іннуендо на те, що звичайні люди полюбують гострі відчуття, вияв негативних емоцій, і це знаходиться там, де демонструються фільми жахів.

Чотири Вершники Апокаліпсису. Згідно з книгою «Об'явлення Івана Богослова», останньою книгою Нового завіту (6:1-8), вони з'являються після відкриття чотирьох печаток із 7, що призводить до Апокаліпсису. Перший, що їде на білому коні, символізує Ісуса Христа; другий, що сидить на червоному коні, виглядає як символ кровопролиття і війни; третій, що їде на чорному коні, представляє собою масовий голод; а четвертій вершник на білому коні символізує насолоду смерті.

У гумористичному романі 'Добрі передвісники' [33], написаному Т. Праггетт і Н. Гейман, читачі зустрічають чотирьох осіб, що уособлюють чотирьох вершників апокаліпсису. Військовий кореспондент втілює Війну, магнат фаст-фуду – Голод, винахідник – Забруднення, а байкер – Смерть. Замість того щоб зробити спробу змінити цей світ, вони починають продавати своїх конів, заради того, щоб купити нові мотоцикли. Головна ідея їх появи,

так само як і появи ангела Азірафала, і демона Кроулі, була висловлена ангелом: «Ми тут, щоб вилізати чийсь зад» [33]. Залучення біблійських мотивів, контраст між їх релігійним зображенням і несерйозною поведінкою у творі, створює комічний ефект з елементами сатири.

У фільмі жахів 'Вершники' [1], режисера Ю. Окерлунда група гангстерів полюблюють образи чотирьох вершників апокаліпсису (Війна, Смерть, Завоювання, Голод). Їх гасло дуже близьке до фрази, яку висловив один з них на ім'я Крістін: «Смерть – це те, що трапляється в кінці. Війна – це все інше» [1]. Гіперболізація та ентимема (неформальний силогізм) робить цю фразу стилістично потужною.

Перелік фільмів, що згадують «Чотирьох Вершників Апокаліпсису», досить довгий. Серед них є такі: «Термінатор 2: Судний день» (1991); «Люди Ікс, Апокліпсис» (2018); «Зараз ти мене бачиш» (2013); «Справжні брехуни» (1994); «Чотири вершники Апокаліпсису» (1921) тощо.

У ЗМІ США журналісти досить часто застосовують цей біблійний мотив як метафору, що привертає цікавість широкої аудиторії. Такі компанії, як Google, Amazon, Apple та Facebook, отримали прізвисько «Чотирьох Технічних Вершників» ('Four Horsemen of Tech'). Перший журналіст, хто їх назвав таким чином, був Л. Ховер. У своїй статті-думці він пише: «Чотири Технічних Вершники. Усі мають ринкову капіталізацію в сотні мільярдів. Усі вони домінують у гігантській категорії, маючи значні інвестиції в нові технології... Звичайна мудрість полягає в тому, що вони є неприступними на своєму основному ринку... Звичайна мудрість помиляється. Просто перемотайте кілька десятиліть, щоб зрозуміти чому» [19]. Використовуючи потужну метафору (4 вершники техніки), роблячи алюзію на біблійний мотив і анафору (усі...усі...звичайна мудрість...звичайна мудрість), цей журналіст створює цікавий приклад фрагменту дискурсу літературної журналістики.

У філологічній науці, журналісти виявили 'Чотирьох Вершників Апокаліпсису у лінгвістиці': П. Постал, Дж. Р. Росс, Дж. Лакофф і Дж. МакКоулі. Вони зробили великий внесок у розвиток лінгвістики, не забуваючи при цьому постійно суперечити Н. Хомському, батькові-засновнику американського мовознавства. Першими публіцистами, застосуваними цю метафору, були М. Бухолц і К. Холл: «Цю міні-революцію зробили 'Чотири вершники Апокаліпсису' – Джордж Лакофф, Джеймс МакКовлі, Пол

Пост і Джон Роберт Росс...» [6]. Використання яскравої біблійної метафори і перемішування газетної, релігійної і лінгвістичної лексики актуалізує стилістичну фігуру пастиш.

Крім того, в публіцистичних статтях і статтях думках застосовується така метафора, як 'Чотири вершники Інфокаліпсу', з натяком на біблійний мотив. Це стосується тих злочинців, які використовують Інтернет для свого незаконного збагачення: хакери, нарко-ділери, шахраї, відмивачі грошей тощо. Цю фразу приписують Кіберпанку FAQ (May, 1994), який оприлюднив її разом із інструкцією для молодих хакерів.

Три мудреці. У Біблії три волхви зі сходу відвідали Ісуса зразу після його народження. Вони були описані у Євангелії від Матвія, коли йшли до Єрусалиму для того, щоб благословити новонародженого 'царя Євреїв.' У художній та нехудожній літературі вони згадуються як три волхви, царі або мудреці.

У новелі 'Дари волхвів' О. Генрі [10], біблійний мотив 'трьох мудреців' надихнув молоду і закохану пару обмінятися Різдвяними подарунками, незважаючи на фінансові труднощі. Хоча новела має іронічне закінчення, вона перетворилась у своєрідний вічний гімн чистого кохання та самопожертви.

У мультиплікаційному фільмі 'Космічне Різдво', режисера К. А. Сміта [36], троє прибульців завітали на Землю для того, щоб з'ясувати смисл Різдва. Проходячи через несподівані зимові пригоди знаходячись у будинку Петера, хлопця років 8-9, вони зрозуміли дух радості і прощення цього свята. Ця розповідь розкриває комерційність і лицемірство, що оточують це свято, і одночасно показує його справжнє зерно – сімейну радість, милосердя і любов.

У сучасних ЗМІ США біблійний мотив 'трьох мудреців' можна знайти у блогах, публіцистичних статтях і статтях-думках. В одному блозі ми знаходимо описання сучасних мудреців з Міністерства, які відвідують недільні школи: «Вони приходять усміхнені, потискають руки, і роздають подарунки. Я питаю себе: «Хто ці люди?» Заходять...надія, радість і хвилювання» [11]. Біблійний мотив накладається на іронічне описання багатих благодійників, але наприкінці відбувається несподіваний сюжетний поворот (стилістична фігура парапросдокіан). Метафорично, цих людей називають 'надією, радістю і хвилюванням'.

Месія або Обраний. 'Месія' – ця рятівник певних людей або групи людей. У грецькому перекладі це звучить як *Kristos*, а в англійському варіанті – *Christ*. 'Обраний' – це персонаж, якому

сприяє (божественна) сила у вирішенні великих та серйозних проблем.

У художній літературі біблійний мотив 'Месії' чітко означений у 'Хроніках Нарвії', серії романів написаних у стилі фентезі. У п'ятій книжці 'Кінь і його Хлопець' [25], Аслан, Всемогутній Лев, називає себе Ісусом: «Сюзан: Але Аслан, як? Аслан: Тому, що я Ісус!» [25]. Хоча він каже серйозно, звучить це дещо іронічно.

У сьомому романі фентезі Дж. К. Ролінг 'Гаррі Потер і смертельні реліквії' Гаррі, якого називає 'Обраним' його магічне оточення, вирішує пожертвувати своїм життям заради того, щоб вбити потужного і злобного чаклуна Волдемора. Знущуючи у собі магічний Хоркрукс, що пов'язував Гаррі і Волдемора на рівні душ, він досягнув остаточної смерті головного чарівника темних сил. Однак, через певний час, Гаррі віддав перевагу воскресінню і поверненню до радісного життя серед своїх друзів.

У гумористичному романі 'Добрі передвісники' [33], написаному Т. Пратчетт і Н. Гейман, 'Обраний' виявився Антихристом, якого випадково підмінили при народженні і який виявився не таким вже і всесильним. Коли небесні істоти і сили Аду підготувались до Армагедону, вони виявили, що Антихрист був проти глобальної війни і попросив усіх просто забути про все це протистояння. Іронія ситуації і невідповідність між біблійним сюжетом і варіантом оповіді з численними перекрученими і несподіваними епізодами, що ведуть до ефекту обманного очікування, створюють комічну кінцівку роману.

У культовому науково-фантастичному фільмі 'Матриця' [38] Нео поводить себе як 'Обраний'. Він готовий воювати із силами зла, представленими кібер Матрицею до кінця свого життя, кажучи при цьому: «Я покажу цим людям, чого вони не хочуть бачити. Світ без правил і контролю, без кордонів і обмежень. Світ, де все можливо». Б'ючись як потужний воїн, він отримує вражаючі перемоги, готовий пожертвувати своїм життям заради усього людства.

В американських ЗМІ журналісти висміюють комплекс Месії деяких із своїх Президентів. Одного разу Дональд Трамп передав повідомлення через Twitter, що він 'Обраний' для того, щоб припинити несправедливі торгові відносини з Китаєм. Миттєво CNN і MSNBC передали новину про те, що їх сорок п'ятий Президент вважає себе Месією. Через певний час Доналд Трамп проінформував громадськість, що то був жарт [26].

У своєму сатиричному ТВ-шоу відомий шоумен Дж. Лено розповів два жарти про сорок четвертого президента США Барака Обаму: а) «Барк Обама провів свій перший день на посаді обраного президента, формуючи свою перехідну команду. І якщо вірити MSNBC, до завтра він обере своїх 12 учнів» [24]. Комічний ефект жарту спричинюється такими стилістичними фігурами, як пастиш, коли перемішується політична та релігійна лексика, алюзія на 12 апостолів і парапросдокіан (несподівана кінцівка жарту). При цьому накладається біблійний мотив 'Обраного', підкреслюючи 'комплекс Месії' Барака Обама. б) «Яка різниця між Баракком Обамою і Богом? Бог не вважає себе Баракком Обамою...» [24]. У цьому жарті комплексне використання парапросдокіану, хіазму і апосіопези приводить до комічного ефекту, при цьому знову натяк робиться на 'комплекс Месії' Барака Обама.

Свята Марія. Мати Ісуса Христа і дружина Йосипа вознеслася на небеса після закінчення свого земного життя. Вона належить до найбільш шанованих біблійних мотивів у літературі.

У науково-фантастичному романі 'Втрачений' ('Gone') М. Гранта [16] одна з головних персонажів твору Марія стає найбільш шановною матір'ю для дітей в окрузі і отримує ім'я 'Мати Марія'. Таким чином, алюзія робиться на Святу Марію.

У романі 'Збереження віри' [32] маленька дівчинка Віра починає бачити ангелів і Господа, привертаючи увагу багатьох людей. Роблячи різні дива і зцілюючи безнадійно хворих людей, вона потрапляє у поле зору ЗМІ. Однак її власне здоров'я при цьому значно погіршується. Лише після повернення до своєї матері Марії вона одужує і стає щасливою, втративши спроможність бачити різноманітні релігійні видіння. Алюзія робиться на Святу Марію з натяком на те, що вона може зцілювати людей і дарувати їм нормальне і щасливе життя.

Біблійний мотив святої Марії можна помітити у багатьох статтях думках і публіцистичних творах. Так, один із журналістів ABC запитує у своїй статті: «Коли супер сексуалізований реп-музикант передає по каналу найсвятішу 'Мати Господа', це блюзнірство чи мистецтво?» «Це може бути і те, і інше,» – каже Метью Тан, старший лектор в університеті Нотр-дам (Hegarty, 2020). Діалог звучить комічно із несподіваним застосуванням незвичної гіперболи (супер сексуалізований реп-музикант), антитези (блюзнірство чи мистецтво) і фігури double entendre (і те, і інше).

Відомі співаки естради звертаються до Святої Марії і зображають цей священний образ

по-своєму. Так, Бейонсе, американська виконавиця у стилі R&B, у пісні 'Моя' одягається як Мати Марія і співає про зміни у своєму житті після народження дитини. Ріанна, американська попспівачка, у своєму студійному альбомі з піснею 'Життя без трагедії /Мати Марія' благає Святу Марію їй допомогти. Головним рядком її пісні наступний: «Мати Марія, я клянуся, що хочу змінитися» [17]. Співачка Лана дель Рей обирає образ Святої Марії у короткометражному фільмі 'Тропіко' [13], що вказує на те, що біблійний мотив Святої Марії глибоко зачепив душі цих сучасних співачок і їх аудиторії.

Барак Обама, сорок четвертий президент США, завжди носив з собою фото дівки Марії із словами: «Марія, Допомога Християн. Помолися за нас!» [20]. Це означає, що біблійний мотив Святої Марії допомагав Бараку Обамі не лише як символ Християнства, але й використовувався як іннуендо в усіх його промовах.

Ангели. Ангел є священною небесною і надприродною істотою в усіх релігіях. Вони підпорядковані Господу та його архангелам і слугують посередниками між людьми та небесами. В американських ЗМІ ми нарахували 136 імен ангелів, серед найбільш уживаних: Абдіель, Апполіон, Іперіус, Іслінгтон, Тираель та інші [10]. Щодо теологічних ангелів, ми знайшли 123 ангели, імена яких не завжди співпадають з тими, що використовуються у художній та нехудожній літературі [8].

В епічному романі-трилогії, написаному у жанрі фентезі, 'Володар Перснів' [37], один з головних героїв Піппін забагато розмірковує про походження старого, але могутнього Гандальфа, якому завжди допомагають сили Господа у боротьби із злими силами. При цьому Гандальф використовує древню техніку магії. Іннуендо робиться на те, що Гандальф – це старий ангел.

В американському містичному трилері 'Костянтин' режисера Ф. Лоуренса' [21] головні герої Костянтин і Анджела виступають за добро і борються із силами зла, пам'ятаючи про те, що демонічні сили дуже кмітливі і слизькі: «Костянтин: Детектив. Що якби вам сказали, що Бог і Диявол зробили ставку, своєрідну головну ставку на душі усього людства? Анджела: Я би сказала, щоби ви залишались на медичних препаратах. Костянтин: Жартуєте для мене. Ніяких прямих контактів з людьми. Це було б правилом. Лише вплив. Подивитися хто б виграв. Анджела: Окей. Я жартую...» [21]. Діалог заснований на біблійних мотивах і гумористичних зауваженнях Анджели. Іннуендо робиться на те, що небесні створіння уникають того, щоб бачитися з людьми.

У цьому фільмі такі персонажі, як Габріель, представлений як 'напівпородистий' ангел, а Бальгазар як 'напівпородистий' демон. Однак реальними бійцями зі злом є Анджела, офіцер поліції, і Костянтин, окультний детектив. Іннуендо робиться на те, що вони зберігають у своїх серцях іскринки Господа, а Анжела – це лише ангел у людському тілі, хоча вона про це навіть не знає. Щодо Костянтина, він хоча і добра людина, але одного разу вже скоював самогубство, за що покараний серйозною хворобою за свій безрасудний вчинок.

Таблиця 2

Загальна кількість ангелів і архангелів в американських ЗМІ

Небесні особи	Загальна кількість в американських ЗМІ
Архангели в ЗМІ США, включаючи літературу	17
Архангели в Біблії та книзі Єноха	7
Ангели в ЗМІ США, включаючи літературу	136
Ангели в теології	123

Крім того, у цьому дослідженні ми виокремили такі біблійні мотиви, як 'Герой, що усіх любить', що застосовується в романі 'Хатина дядька Тома' Г.Б Стоу і романі Ф. Достоєвського 'Ідіот'; 'Каїн та Авель' у фільмі 'Гладиатор' режисера Р. Скотт і у кримінальній драмі 'Хрещений батько. Частина 2' режисера Ф. Ф. Коппола; 'Самсон і Даліла' використовується як алюзія в романі 'Джейн Ейр' Ш. Бронте і в романі 'Невидимий чоловік' Р. Аллісона; 'Фальшивий пророк' вживається в 'Останній битві' у сьомій книзі 'Хронік Нарівії' С. Левіса і в романі 'Мобі Дік або Білий Кит' Г. Мелвілл; 'Нефіліми', або велетні – в романі 'Полеглий' Л. Кейт і в романі 'Атлант розправив плечі' А. Ренд.

Висновки. Здобутки цієї роботи показують, що біблійні мотиви пронизують американську художню літературу і нон-фікшн, літературну журналістику і публічні промови. Більше 76% американців належать до християн, і їх підтримка є важливою для усіх високопосадовців, включаючи президентів США.

Серед біблійних мотивів, що функціонують в американській літературі та літературній журналістиці, як складовій нон-фікшн, публічних промовах, ми виділили ті, що вживаються найбільш активно: Бог, Всемогутній, Верховна Сутність, Господь; Сатана, Диявол, Люцифер,

Вельзевул, Бафомет; Свята Марія; Архангели; Ангели; Чотири вершники Апокаліпсису; Трос мудреців; Месія. Обраний; Герой, що проявляє любов до всіх; Каїн і Авель; Самсон і Даліла; Лжепророк; Нефіліми і велетні.

В американській художній та нехудожній літературі застосовуються 136 імен ангелів. Теологічних назв ангелів, які не завжди співпадають з художніми, усього 123 особи. Щодо загальної кількості архангелів, то їх нараховується в ЗМІ США – 17 осіб, хоча у Біблії та книзі Єноха їх усього 7.

Усі американські президенти вдаються до релігійної лексики і біблійних мотивів у своїх публічних промовах, покладаючись на Християнську більшість американського суспільства. Із часів

Рональда Рейгана (1981–1989) спостерігається очевидний тренд збільшення відсотку релігійної лексики в промовах президентів. Найчастіше біблійні мотиви і релігійну лексику застосовували такі президенти, як Дональд Трамп (45 президент США), Джордж Г.В. Буш (41 президент США), і Барак Обама (44 президент США), які використовували 7,3, 4,8, і 4,1 релігійних слова на 1000 слів публічних промов.

Результати цієї роботи можуть використовувати спеціалісти з медіа-досліджень, журналісти і лінгвісти, так само як і автори мультимедійних засобів, включаючи студентів українських університетів, що планують створювати якісний англійський контент.

Список літератури:

1. Akerlund J. (2009). *Horsemen. A psychological thriller film*. Mandate Pictures. URL : <https://www.moviefone.com/movie/horsemen/36111/where-to-watch/> (retrieved 02/01/2021).
2. Azimov I. (1955). *The Last Trump. Sci-fi story*. Fantastic Universe. URL : <https://thefreenovelsread.com/243246-the-complete-stories> (retrieved 29/01/2021).
3. Azimov I. (1953). *Flies. Sci-fi short story*. Magazine of fantasy and Science-fiction. URL : https://archive.org/stream/Fantasy_Science_Fiction_v004n06_1953-06/Fantasy__Science_Fiction_v004n06_1953-06#page/n17/mode/2up (Retrieved 31/01/2021).
4. BBC News. (08/02/2016). *Trump calls Clinton 'the devil.'* URL : <https://www.bbc.com/news/av/world-us-canada-36949974> (retrieved 02/03/2021).
5. Bulgakov M. (1967). *The Master and Margarita*. Novel. YMCA Press. 464 p.
6. Bucholtz M., Kira H. (1995). "Introduction: Twenty Years after Language and Woman's Place. Gender Articulated. Language and the Socially Constructed Self. New York and London: Routledge. 200 p. ISBN 0-415-91398-5.
7. Coe K., Domke D. (2006). *Petitioners or prophets? Presidential discourse, God, and the ascendancy of religious conservatives*. Journal of Communication, 56, 309–330 p.
8. *Context of list of fictional angels. List of angels in theology (2021)*. URL : <http://discovery.nifty.works/> (retrieved 02/03/2021).
9. *Contributions to political committees in Presidential and other campaigns. (1906)*. Colombia University Libraries. URL : <https://books.google.com.ua/books?id=p1IKAAAAYAAJ&pg=PA71&lpg=PA71&dq=presidents+mention+archangels> (retrieved January 29, 2021).
10. *Encyclopedia Wikipedia (04/20/2021)*. List of angels in fiction. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_angels_in_fiction (Retrieved: 02/01/2021).
11. Estiokō E. (12/25/2012). *Modern-day Wise Men*. Blog article. URL : <https://blog.compassion.com/modern-day-wise-men/> (retrieved 02/01/2021).
12. Forgey Q. (08/07/ 2020) 'Shameful': Biden slams Trump for saying he would 'hurt God' if elected. Article. URL : <https://www.politico.com/news/2020/08/07/joe-biden-slams-trump-religion-392550> (retrieved 01/30/2021).
13. Gaba s. (2021). *Pop culture and the Virgin Mary*. URL : <https://www.beliefnet.com/entertainment/galleries/pop-culture-and-the-virgin-mary.aspx> (retrieved 02/01/2021).
14. Garcia V. (2007). *Return to house on Hinted Hill*. Horror film. Warner Premiere. URL : <https://www.9movies.com/watch/return-to-house-on-haunted-hill-25064/?ep=93466> (retrieved 29/01/2021).
15. Gladwell. M. (2021). *What is a motif?* Article. URL : <https://www.masterclass.com/articles/writing-101-what-is-a-motif#5-famous-examples-of-motifs> (retrieved 30.01.2021).
16. Grant M. (2008). *Gone*. Sci-fi and thriller novel. USA. HarperCollins. P. 2005.
17. Hegarty S. (10/30/2020). *From Nicki Minaj to Franken Mary, the Virgin Mary keeps on appearing in pop culture. This is why*. Article. URL : <https://www.abc.net.au/news/2020-08-30/sexualised-nicki-minaj-beyonce-catholic-virgin-mary-pop-culture/12598216> (retrieved 02.01.2021).
18. Hughes C. (10/13/2020). *The conversation*. URL : <https://theconversation.com/appealing-to-evangelicals-trump-uses-religious-words-and-references-to-god-at-a-higher-rate-than-previous-presidents> (retrieved 01/30/2021).
19. Hower L., *Hunting the Four Horsemen of Tech*, published 5 May 2017, URL : <https://medium.com/swlh/hunting-the-four-horsemen-of-tech> (retrieved January 29, 2021).

20. Johnfea J. (09/29/2010). Barack Obama and the Virgin Mary. Article. URL : <https://thewayofimprovement.com/2010/09/29/barack-obama-and-the-virgin-mary/> (retrieved 03/02/2021).
21. Lawrence.F.(2005).Constantine. Horror film. Warner Bros. URL : <https://www.hungama.com/movie/constantine/22417024/> (Retrieved:02/01/2021).
22. Lawson, Mark. (2008, April 5). I heard the news today, oh boy. Guardian. URL : <https://www.theguardian.com/books/2008/apr/05/featuresreviews.guardianreview21>(retrieved 07.02.2020).
23. Leiro S. (02/04/2016). President Obama: «Faith is the great cure for fear». Opinion article. URL : <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/02/04/president-obama-faith-great-cure-fear> (retrieved 329/01/2021).
24. Leno J. (2009). Barack Obama Jokes. URL : http://politicalhumor.about.com/od/barackobama/Barack_Obama_Jokes.htm (retrieved 11.11.2020).
25. Lewis C.S. (1954).The Horse and His boy. Children novel. UK. Geoffrey Bles. P. 199.
26. Linge M.K. (08/24/2019) Trump says that was just joking about the ‘chosen one.’ News article. URL : <https://nypost.com/2019/08/24/trump-says-he-was-just-joking-about-being-the-chosen-one/>(Retrieved 02.01.2021).
27. May T. C. (1994-09-10). "§8.3.4. How will privacy and anonymity be attacked?". The Cyphernomicon. URL : <http://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/crypto/CP-FAQ> (retrieved 02/01/2021).
28. Milton J.(1667). Paradise Lost. Epic poem. Sammuell Wilson, P.135. URL : <https://www.poetryfoundation.org/poems/45718/paradise-lost-book-1-1674-version> (retrieved 29/01/2021).
29. Nordquist R. (2020). What is literary journalism? Article. URL : <https://www.thoughtco.com/what-is-literary-journalism-1691132>(retrieved 7.02.2020).
30. O’Henry. (1905). The Gift of Magi. Short story. URL : http://webhome.auburn.edu/~vestmon/Gift_of_the_Magi.html (retrieved: 02/01/2021).
31. Peters G.H., Woolley J.T. (2018). The American Presidency Project. The Presidential documents on the Internet. URL : <https://www.presidency.ucsb.edu/> (retrieved: 03/02/2021).
32. Picoult J.(1999). Keeping Faith. Novel.USA.William Morrow. P. 432.
33. Pratchett T., Gaiman N. (1990). Good Omens. Horror, fantasy, comedy novel.UK,Gollanz. P. 288 p.
34. Reagan R. (03/08/1983).Ronald Reagan, Address to the National Association of Evangelicals (Evil Empire Speech) . Voices of Democracy: The U.S. Oratory Project. University of Maryland, College Park. March 8, 1983. Retrieved April 19, 2015.
35. Rowling J.K.(2007). Harry Potter and the Deathly Hallows. Fantasy book. UK. Bloomsbury. P. 607.
36. Smith C.A. (1977). A Cosmic Christmas. Animated cartoon. CBC. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=k7xW-vVX74s> (retrieved: 02/01/2021).
37. Tolkien J.R.R. (1954). The Lords of the Rings. Fantasy novel. UK. Allen &Unwin. P. 1216.
38. Washowskis T. (1999).The Matrix. Science fiction action film. URL : <https://www.digit.in/digit-binge/movies/the-matrix-6455.html> (retrieved 02.01.2021).
39. Wolcott. J. (2007). Brainy Quotes. URL : https://www.brainyquote.com/search_results?q=archangel (retrieved January 29, 2021).
40. Wolfe, T., & Johnson, E. W. (Eds.). (1975). The New Journalism. London, UK: Picador, 1975, 394 p.

Kharchenko O. V. LITERARY JOURNALISM AND BIBLICAL MOTIFS

This article researches the functioning of the Biblical motifs in American fiction and their infiltration in American public speeches, feature and opinion articles through literary journalism techniques. The results of this work indicate that Biblical motifs and religious lexicon are used constantly in the speeches of all American presidents. Taking into account that the majority of Americans (76%) relates to Christians, the Biblical motifs belong to significant rhetorical and stylistic tools of all high-rank state officials of the USA in their search for the support of voters of various regions of the USA.

Since the 40th President of the USA, Ronald Reagan (1981-1989), there has been an obvious statistic tendency to apply more religious words and biblical motifs. The most active users of them were Donald Trump, George H.W. Bush, and Barack Obama who used 7.3, 4.8, and 4.1 religious words per one thousand in their speeches.

While investigating the biblical motifs in American multimedia, we identified the most frequently applied: God, All-Mighty, Lord, Supreme Being; Satan, Devil, Lucifer, Beelzebub, Baphomet; Saint Mary; Archangels; Angels; Four Horsemen of Apocalypses; The Three Wise Men; Messiah, the Chosen One; All-loving hero; Cain and Abel; Samson and Delilah; False prophet; Nephilim and giants.

According to our research, 136 names of angels were identified in American fiction and non-fiction. As for the theological angels, whose names are different sometimes, their total number is 123. When we speak about Archangels, mentioned in America mass media, there are 17 of them. Though, in the Bible and Enoch book only seven names of archangels are given.

The research results could be employed by media studies specialists, philologists, as well as by practical journalists and non-fiction authors, including Ukrainian students, who concentrate on writing English content.

Key words: literary journalism, biblical motif, content-analysis, stylistic devices, non-fiction.